

Hankkeet, jotka edellyttävä lisämäärärahaa

1.2.10 Häiriötilanteiden hallintaa koskevan sektorilainsäädännön ajantasaisuudesta ja kattavuudesta huolehtiminen ESI (DJO)

Keskeinen sisältö ja tavoite: Häiriötilanteiden hallinta edellyttää riittävät toimivaltuudet mahdollistavaa lainsäädäntöä. Valtioneuvosto on asettanut valmiuslain uudistamista valmistelevan työryhmän ajalle 6.10.2022-1.3.2025, jonka tehtävänä on arvioida valmiuslain ajantasaisuus, toimivuus ja kehittämistarpeet sekä valmistella uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat säädösehdotukset. Valmiuslaki on tarkoitettu sovellettavaksi vain erityisen vakavissa ja koko yhteiskuntaa koskevat kriisitilanteissa, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Normaaliolojen häiriötilanteisiin, mukaanlukien vakaviin häiriötilanteisiin, tulisi kyetä puuttumaan ensisijaisesti normaaliolojen lainsäädännön puitteissa. Erityisesti tulisi varmistua siitä, että yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja koskeva, kunkin asianomaisen ministeriön valmisteluvastuulle kuuluva sektorilainsäädäntö sisältää riittävät toimivaltuudet myös sellaisissa vakavissa häiriötilanteissa, joissa valmiuslain poikkeusolomääritelmä ei vielä täyty, mutta jotka saattavat perustellusti edellyttää tavanomaisesta poikkeavia toimivaltuuksia. Sääntelytapa mahdollistaa valmiuslakia joustavamman reagoinnin eriasteisiin häiriö- ja kriisitilanteisiin sekä toimivaltuuksien sopeuttamisen tilanteen muutoksiin sekä osaltaan myös ennalta ehkäisee poikkeusoloihin siirtymisen tarvetta. Ministeriöiden vastuulla on huolehtia kokonaisvaltaisesti toimialansa häiriötilannelainsäädännön ajantasaisuudesta, kattavuudesta ja mahdollisista kehittämistarpeista. Tarkastelu on syytä tehdä mahdollisten keskinäisriippuvuuksien osalta myös poikkihallinnollisesti. Kokonaisturvallisuuden hallinnan, normaali- ja poikkeusolojen välillä tapahtuvan jatkumon sekä häiriötilanteiden mahdollisten keskinäisriippuvuuksien vuoksi on tärkeää, että ministeriöissä tehtävä sektorilainsäädännön päivitystyö toteutetaan samanaikaisesti valmiuslainsäädännön uudistamisen kanssa eli syksyyn 2025 mennessä ja että työlle varataan tarvittavat resurssit. Tarkistustyö edellyttää hallinnonalakohtaisen lainsäädännön kokonaisvaltaista arviointia ja se tulee siten olemaan useiden ministeriöiden osalta varsin työllistävä.

Toteutustapa: Ministeriöt toteuttavat sektorilainsäädäntönsä häiriötilanteita koskevat muutostarpeet lainsäädäntöuudistuksin hyödyntämällä tarpeellisin osin poikkihallinnollisia valmisteluryhmiä sekä arvioivat muutoinkin kehittämistarpeita kokonaisvaltaisesti ja samanaikaisesti valmiuslain uudistamista koskevan työn rinnalla. Valmistelun toteutus edellyttää sääntelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi myös valtioneuvostotason koordinoitua.

Aikataulu: 2023-2025

Vastuutahot päävastuullinen OM/Esikunta (DJO), Kaikki ministeriöt

Resurssit (eurot, htv) Merkittäviä resurssivaikutuksia toteutuksen laajuudesta riippuen

Keskinäisriippuvuus (muihin tavoitteisiin/HO korttikirjauksiin (henkilöt/asiat/muut ministeriöt) Valmiuslain kokonaisuudistus

Vaikuttavuus: Suomen kokonaisturvallisuuden takaamiseksi on välttämätöntä huolehtia poikkeusoloja koskevan lainsäädännön lisäksi myös häiriötilanteiden hallintaa koskevan sektorilainsäädännön ajantasaisuudesta ja kattavuudesta. Turvallisuuden hallinnan paineet voimistuvat kaikilla tasoilla ja sektoreilla, jolloin eri hallinnonalojen toimet voivat vaikuttaa kokonaisturvallisuuden toteutumisen edellytyksiin. Ajantasaisella ja kattavalla häiriötilannesääntelyllä voidaan vastata toimintaympäristön epävarmuuden lisääntymiseen liittyviin haasteisiin.

1.2.11 Julkisoikeudellisen häiriö- ja poikkeusolosääntelyn tarkistaminen, DJO (ESI)

Keskeinen sisältö ja tavoite: Jatketaan valmiuslain kokonaisuudistushanketta. Arvioidaan julkisoikeusyksikössä, onko tarvetta tarkistaa sen valmisteluvastuulle kuuluvia hallinnon yleislakeja kriisinkestävyyden näkökulmasta.

Toteutustapa: Valmiuslain kokonaisuudistusta varten on perustettu työryhmä. Muutoin arviointi tehdään virkatyönä.

Aikataulu: Valmiuslaki-HE on tarkoitus antaa syksyyn 2025 mennessä

Vastuutahot (pää- ja osavastuu, ministeriö/osasto): OM/DJO (osavastuu kaikki ministeriöt)

Lisäresurssitarpeet: Oikeusministeriön lisähenkilöstötarpeet tulee arvioida kokonaisuudessaan, kun hallitusohjelmaan sisällytettävät hankkeet ovat tiedossa. Valmiuslain osalta resurssit ovat kunnossa, mutta häiriötilannesääntelyn osalta htv lisäystä tarvitaan.

Vaikuttavuus: Hankkeen toteuttaminen on välttämätöntä Suomen kokonaisturvallisuuden takaamiseksi.